RECENZII

**Iamandi Vasile-Jacques, „*Nemuritorul Jacques*”
(*Vasile-Jacques Iamandi*) *Iscodit de Moise Monahul*, Ediție îngrijită și prefațată de Răzvan Codrescu, cu o postfață de Claudiu Târziu,
București, Editura Christiana, 2020, 456 p.**

Volumul de față este de fapt o colecție de interviuri realizate de monahul Moise Iorgovan cu domnul Vasile-Jacques Iamandi (n. 1928) despre viața plină de „peregrinări și aventuri trăite nu o dată la limita riscului suprem” a acestuia. Cartea este structurată pe 22 de capitole scurte sub formă de dialoguri care alcătuiesc firul roșu al vieții, un traseu biografic, începând cu familia și copilăria și sfârșind cu Mișcarea Legionară și evreii.

Cele 22 de capitole sunt: Familia; Copilăria; Iașul legionar; Instalarea comunismului; Plecarea din țară; În Legiunea Străină: Perioada de pregătire; Misiuni în Legiune; Arestarea, drumul spre URSS; În URSS, venirea în țară, evadarea; Fuga din țară; Arestarea, ancheta; Viața în închisoare; Gherla; Coloniile de muncă;

Spiritualitate în închisoare; Eliberarea, reluare a studiilor, performanțe profesionale; Plecarea în America; Viața în America; Căderea comunismului, revenirea în România; Mișcarea Legionară; Concluzii spirituale; Evreii (p. 439-440).

Volumul are în cele 437 de pagini o prefață, alcătuită de domnul Răzvan Codrescu, și o scrisoare, trimisă de domnul Iamandi prietenilor săi, prin care își exprimă regretul că bătrânețea trupească și zbuciumul vieții prin care a trecut își spun cuvântul asupra sănătății sale (p. 10-12). Aceste capitole sunt urmate apoi de o scurtă istorie a familiei Iamandi și de postfața semnată de domnul Claudiu Târziu. Tot la sfârșitul cărții sunt adăugate mai multe pagini cu ilustrații din viața sa.

Volumul este alcătuit de prietenii acestuia căci, așa cum subliniază domnul Răzvan Codrescu în prefață, „dacă ar avea, pe lângă atâtea numeroase calități, și darul sau răbdarea scrisului, dl. Vasile-Jacques Iamandi ar fi putut face el însuși un *best-seller* din romanul vieții sale” (p. 5).

Numele cărții este ales tot prin relația de prietenie dintre acești mari trăitori ai duhului de detenție comunistă pentru Adevăr și țară, domnul Marcel Petrișor (n. 1930), camarad de generație și prigoane, căruia îi spune *Jack Spintecătorul*, ca unul ce a despicat, visător sau amenințător, toate orizonturile lumii, iar domnul Claudiu Târziu l-a numit *nemuritorul Jacques* (p. 7).

La începutul acestui volum, după prefață, domnul Iamandi ne spune următoarele cuvinte: „Închin această carte celor trei oameni cărora le datorez coloana vertebrală a vieții mele: tatăl meu, Dimitrie Iamandi, mama mea Jacqueline Iamandi (n. Paleologu) și neprețuitului meu prieten Nicu Ispas Naum. Dumnezeu să-i odihnească și veșnică să le fie pomenirea”! (p. 13).

Fascinanta viață trăită până acum de domnul Iamandi la cei 92 de ani, pe care i-a împlinit în acest an, începe pe 14 februarie 1928 la Iași. S-a născut într-o familie de mari boieri, bunicul din partea mamei, Jacques Paleologu, a fost jurnalist și diplomat. Bunicul din partea tatălui, Vasile Iamandi, a fost avocat, profesor universitar, mare moșier și parlamentar liberal. Tatăl, Dimitrie, a fost avocat al Poliției și al Siguranței Statului până la 23 august

1944, iar trei luni mai târziu s-a sinucis, pentru a nu colabora în nici un fel cu abuzurile noului regim. Moartea tatălui său l-a marcat profund pe tânărul Iamandi, care a avut o copilărie zbuciumată, tatăl fiind legionar, iar bunicul liberal, cei doi aflându-se în conflict.

Va trăi la Iași, apoi la București, iar copilăria și adolescența se derulau într-o epocă ce purta mereu aura de conflict dintre evrei și români, explică tânărul Iamandi, care a fost martorul a mai multor nedreptăți făcute de evrei românilor, acest lucru trezindu-i parcă și mai profund pofta de Adevăr și Dreptate.

Jacques Iamandi se înscrie în Legiunea Arhanghelului Mihail și mărturisește că este un legionar cu suflet senin, slujitor al unui cod sfânt de etică și onoare, așa cum au fost toți cei care au trecut prin școala Frăților de Cruce, din care încearcă să își tragă seva (p. 58).

Din cauza originii sale burgheze și legionare, dar și a situației pe care o are în familie, în anul 1945, liceul la care învăța, chiar dacă era în ultimul an de studii, hotărăște să-l exmatriculeze, fiind dat afară și din Clubul Sportiv al Armatei, unde practica motociclismul. Așa a început viața de prigoană.

Reușește să se angajeze, prin ajutorul mamei sale, la Asociația Ajutor Catolic American (p. 82), dar în anul 1949 regimul o desființează și pe aceasta și rămâne din nou pe drumuri. Își propune astfel să fugă din țară împreună cu mama lui, dar este prins în Iugoslavia, torturat și purtat de la o anchetă la alta, adus în țară și întemnițat. În țară, se va înrola în Marina Militară cu gândul că va putea ieși afară din țară fără mari bătaii de cap. După doi ani de stagiul, află că regimul le prelungește stagiul cu încă un an, fapt care îl tulbură și pe el și pe alții, astfel se ivește o revoltă de unde fuge și părăsește țara trecând Dunărea pe un șlepe (p. 96).

A fugit la Paris, unde este îndrăgostit de frumoasa Minola, membră a Casei Regale Române, dar aceasta a fost promisă altui bărbat. Ajuns în Franța, se va înrola în Legiunea Străină pentru a lupta împotriva comunismului, acesta afirmând chiar că regimul comunist este răul absolut al secolului XX: „Comunismul a fost o luptă împotriva fiireșului. Și, la noi, ca și înalte părți a început prin a desființa *lumea veche*, adică prin a ucide elitele țării, prin a răpi

credința în Dumnezeu a poporului și prin a impune alte *modele* umane și un alt set de valori” (p. 72).

Despre Legiunea Străină se spune că, după o instrucție sumară, a fost trimisă în Indochina franceză să lupte contra gherilelor locale comuniste. S-a oferit voluntar în cele mai grele misiuni, dar Dumnezeu l-a păzit. În junglă a învățat să-și stăpânească nervii, panica era mortală și îi bântuia zilnic.

În anul 1952, împreună cu alți 120 de camarazi, este prins ca prizonier într-o ambuscadă ce a fost pregătită de Statul Major al armatei franceze. Domnul Iamandi spune că „aveam identitate falsă. Eu spuneam că sunt suedez, pentru că eram blond, și că mă numesc Lup Larsen. Însă un coleg, maghiar din Ardeal, m-a trădat. Am suportat o anchetă sângeroasă din care n-am crezut că mai scap viu. Apoi am fost băgat într-un convoi de 800 de oameni, care a pornit pe jos spre Moscova. Mi-am zis că voi muri pe drum, dar am scăpat și din asta” (p. 110).

Un an de zile a durat marșul spre Moscova, din cei 800 de oameni au mai rămas 14 supraviețuitori. Pentru a mânca ceva, trebuiau să muncească prin satele prin care treceau, iar localnicii le mai dădeau câteodată și haine. Autoritățile chineze le-au dat pufoaice și căciuli îmblânite, dar autoritățile rusești le-au confiscat și i-au îmbrăcat în zdrențe. Cel mai rău era fără încălțăminte, își înfășurau picioarele în carton și cărpe, încercând să rabde frigul. Ajunși la Moscova, cei câțiva români din grup au fost escortați în România, dar Jacques Iamandi a evadat din tren în gara de la Nicolina-Iași.

A stat ascuns în București în jur de doi ani, prin poduri părăsite, prin scări de bloc și pe la prieteni. Aici relatează Iamandi: „Am făcut manifeste politice anticomuniste, pe care le distribuam pe la adunări publice. Și am organizat un grup de studenți pentru rezistență. Am plecat în munți, pentru că am crezut că pot lovi mai bine din oraș” (p. 176). Tot la București o cunoaște pe Mitzura Arghezi și este ascuns acasă la Tudor Arghezi, unde bătrânul poet vindea zilnic mere la poarta din fața casei sale. „Nu am vorbit prea mult cu Tudor Arghezi. Am luat masa împreună de câteva ori și am rămas cu un gust amar, pentru că fiul lui, Barițiu, îl certa că nu face

frumos pe lângă mai-marii regimului, ca să ducă o viață îmbelșugată” (p. 189).

În anul 1955 este trădat de un prieten și arestat, fiind condamnat la opt ani de închisoare pentru dezertare și uneltire contra orânduirii sociale. A fost dus la Rahova, Jilava, Aiud, Gherla și în coloniile de la Delta Dunării. A executat aproape nouă ani, adică până în anul 1964. Își amintește că două lucruri erau foarte greu de suportat: foamea și frigul. „Tăiam stuf, de la 5 dimineața până la 6 seara, în apă până la genunchi la minus 3-4 grade. Gerul n-avea vigoare cât să înghețe Dunărea, dar ne tăia picioarele protejate doar de o foaie de cort și de opinci” (p. 225). Foametea era foarte îngrozitoare, erau deținuți care și-ar fi ucis proprii părinți pentru un castron de murdărie, poreclită ciorbă.

După eliberarea din închisoare i-a fost foarte greu să-și găsească de muncă sau să-și continue studiile, deoarece era considerat „dușman al poporului” (p. 319). Mama lui a reușit până la urmă să-l ajute să se înscrie în ultimul an de liceu, la seral, în București, în cadrul liceului „Aurel Vlaicu”. Aici, se va îndrăgosti de profesoara de chimie, Mariana Feneș. În anul 1975, Mariana reușește să emigreze în Canada la unchiul acesteia, iar după un an s-a întors în țară pentru a se căsători cu Iamandi. Ea s-a re-întors la Montreal, iar domnul Iamandi a trebuit să suporte destul de greu procedura legală de emigrare. Autoritățile i-au stat vehement împotrivă, dar prin Ambasada Română de la Ottawa, unde Mariana urma să facă greva foamei dacă nu se reîntregește familia, autoritățile române au cedat și i-au eliberat lui Iamandi pașaportul, astfel au ajuns amândoi în Canada (p. 403).

Povestea de dragoste dintre cei doi soți, acum în Canada, nu a mai durat decât foarte puțin, despărțindu-se și rămânând doar prieteni. Astfel că, în anul 1977, Iamandi se întoarce în țară și se va recăsători cu o fostă colegă de serviciu, Ștefana (Fani), cu care a reluat legătura după divorțul de Mariana. Cu noua soție va pleca din nou în Canada cu ajutorul ambasadei.

La Montreal, domnul Iamandi a ajuns destul de bogat și respectat, devenind un exemplu și un reper pentru comunitatea românească de acolo. A fost Președintele Comitetului pentru

Democrație în România, activ în Congresul Internațional al Românilor de Pretutindeni – Romfest, și a susținut manifestările de la Câmpul Românesc de la Hamilton; astfel și-a putut face datoria de luptător împotriva comunismului și mărturisitor despre gulagul comunist (p. 438).

După revoluție, se întoarce în țară, pe care o găsește condusă tot de comuniști, fiind destul de dezamăgit de somnolența tineretului, parcă lipsit de orice vlagă civică și spirituală. Astăzi trăiește în București. Domnul Răzvan Codrescu spunea despre el că: „E înființa lui un fel de vervă miezoasă, de o înțelepciune vioaie și neostentativă, greu de reprodus sau imitat” (p. 9), adăugând ca o descriere despre viața sa că a trăit intens: „de la prima tinerețe, marcată de entuziasmul jertfelnic al unei întregi generații legionare, trecând prin clandestinitatea vieții de fugar din anii stalinismului, prin experiența exotică a Legiunii Străine franceze (de unde s-a întors străbătând China și Rusia cu piciorul), prin teroarea lagărelor și temnițelor comuniste, prin lunga odisee a exilului, până la deziluziile unei repatrieri târzii din Canada francofonă (unde a stat mai mult de trei decenii), într-o Românie postcomunistă, care este încă departe de a-și fi regăsit reperele” (p. 6).

Închei această scurtă recenzie folosind apoteoticele cuvinte scrise de monahul Moise Iorgovan, care spunea despre domnul Iamandi că este un „amestec de aventurier cu sânge albastru și de mărturisitor încăpățânat al unui crez legendar, a străbătut necumințit istoria unui *secolnebun*, de la Legiunea Arhanghelul Mihail la Legiunea Străină și de la România regală la România buimacă a acestui târziu de lume, căruia îi lasă moștenirea patetică a unei generații mucenicite și nădejdea sublimă a renașterii din propria cenușă. Cartea de față, alcătuită din 22 de dialoguri, este, într-adevăr, *testamentul care-i prefățează nemurirea*” (coperta finală a cărții).

Drd. Ciorăneanu Cristian Marian

*Facultatea de Teologie Ortodoxă,
Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca*